

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

วิธีการศึกษา

การศึกษา เรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย : ศึกษากรณีมลพิษทางน้ำ” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Survey) เป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและศึกษาบทความ วารสารทางวิชาการ เอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ อินเทอร์เน็ต และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อความสมบูรณ์ในการศึกษา

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Survey) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำ จากผู้ที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำซึ่งได้คัดเลือกผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานอันเนื่องมาจากการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในหน่วยงานภาครัฐ ตามประเด็นที่ผู้ศึกษาได้เตรียมไว้จากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำ เป็นเอกสารที่มีเนื้อหาตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น พระราชบัญญัติและประมวลกฎหมาย คำอธิบายกฎหมายสิ่งแวดล้อม เอกสารการวิจัยด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม เอกสารเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย และเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีทางอาชีววิทยา

2. แบบสัมภาษณ์สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งผู้ศึกษาจัดทำขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยนำไปใช้ประกอบการสัมภาษณ์ผู้ที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำ

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำ ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานภาครัฐ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ศึกษาใช้หลักเกณฑ์ในการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1. หัวหน้ากลุ่มกฎหมายสิ่งแวดล้อม กองนิติการ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ผู้อำนวยการกองนิติการ กรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม
3. หัวหน้ากลุ่มสิ่งแวดล้อม สำนักสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กระทรวงคมนาคม
4. เจ้าพนักงานประมง สำนักบริหารจัดการด้านการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
5. ผู้อำนวยการศูนย์กฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำโดยผู้ศึกษาเป็นผู้สัมภาษณ์โดยตรง ซึ่งให้การสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนขอข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาดังกล่าว เนื้อหาของการสัมภาษณ์ถูกเก็บรวบรวมด้วยการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ และการบันทึกข้อความโดยผู้ศึกษา และนำมาสรุปให้ได้สาระสำคัญของการสัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำ โดยสามารถแบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะผู้ศึกษาจะสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยผู้ศึกษาได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมและนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างแล้ว จึงติดต่อขอเข้าพบเพื่อทำการสัมภาษณ์ และส่งแบบสัมภาษณ์ไปยังกลุ่มตัวอย่างล่วงหน้าเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ศึกษาสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 5 คน พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ และบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์แต่ละท่านประมาณ 40-50 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสรุปเพื่อให้ได้สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย โดยมุ่งเน้นในประเด็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

การนำเสนอผลการศึกษา

การนำเสนอผลการศึกษาค้างนี้ เป็นการพรรณนาข้อมูลที่ได้รับ ในรูปแบบการอธิบายสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ และการนำบทวิเคราะห์กฎหมายอันได้รับจากการศึกษาเอกสารทั้งจากหนังสือ ตำรา คำอธิบายกฎหมาย เอกสารการวิจัยและพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาอธิบายเพื่อให้เห็นสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มตัวอย่างและผู้ศึกษา โดยการนำเสนอผลการศึกษาแบ่งเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา

บทที่ 4 ผลการศึกษา

บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ